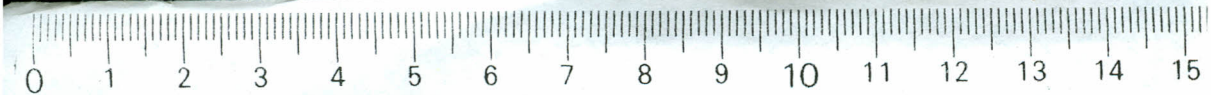

Cs.

L.

C. M.

546

OCKAY LÁSZLÓ

II. RÁKÓCZI FERENCZ FEJEDELEM DANDÁRNOKA

ÉS

A FELSŐ-MAGYARORSZÁGI HADJÁRATOK

1703—1710.

TÖRTÉNETI TANÚLMÁNY.

EREDETI LEVELEZÉSEK ÉS EGYKORÚ KÚTFÖK NYOMÁN

ÍRTA

THALY KÁLMÁN.

—————
KIADJA

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

TÖRTÉNELMI BIZOTTSÁGA.

—————
BUDAPEST, 1880.

A M. TUD. AKADÉMIA KÖNYVKIADÓ-HIVATALA.

(Az Akadémia épületében.)

TARTALOM.

<i>Bevezetés</i>	Lap. 1
ELSŐ FEJEZET. Ocskay László általános jellemzése. — Családi származása, neveltetése; ifjúkora 1700-ig. — Átszökik a francziákhoz, meg vissza a császáriakhoz, majd Rákóczihoz, (1703.) — A tiszai átkelést kierőszakolja; <i>ezredessé lesz</i> . — Meghódítja Lévát, Korponát, Bozókot, Selmeczet, s Nyitraig hatol. — Ocskay házassága és tétlen heverése Léván. — A cs. kir. hadsereg Lévát visszafoglalja; Ocskay Zólyom alatt párbajt vív Botytyánnal; zólyomi döntő ütközet. — Előnyomulás a Morváig. Ocskay első betörése Ausztriába, s a határszéli beütések hadászati jelentősége.	16
MÁSODIK FEJEZET. Ocskaynak dunántúli hadműködése; Sopronyt eljátsza, (1704.) — Ocskay a Csallóközben s a Fehérhegyekben; a szomolyáni diadal. — Beütések Morvába és Ausztriába. — A nagy-szombati ütközet. — Ocskay ismét betör Ausztriába, (1705.) — Működése a Fehérhegyekben és Pozsony vidékén; Modor, Bazin, Szent-György megostromlása.	35
HARMADIK FEJEZET. Ocskay Dévénynél örködik, majd Morvába csap; Csejte táján s ismét túl a Fehérhegyeken csatároz. — Résztvétele a vöröskői harcban. — Tömeges betörések Morvába és Ausztriába Bercsényi vezérlete alatt; Ocskay, ki dandárnokká lesz, Hodolínál megsebesül. — Ocskay Dévény és Stomfa tájairól Bécs környékét és Pozsonyt háborgatja s a dunai közlekedést elfogja. — A Csallóközbe, majd Dunántúlra küldetik. — Óvár és Bruck szorongatása, Soprony ostroma, (1706.) — Ocskay visszafoglalja a Morva vize mellé. — Rákóczi fiainak elragadását célzó kísérletek. — Fegyverszünet; Rákóczinét Pozsony alatt Ocskay fogadja, s ő vezeti a diszkíséretet.	52
NEGYEDIK FEJEZET. A fegyverszünet felbomlik. Ocskay megint beüt Morvába. — A schlosshoffi győzelem; Ocskay Malaczka és Szakolcza táján; Montecuccolit visszanyomja. — Általános áttekintése a harcztérenek. — Újabb portyázások Morvába és Ausztriába; dürnkruti csata. — Ocskay Pozsony alatt fog állást. — Forgách kalandozásai, beütése Ocskayval Morvába; Zisserdorf városát rohammal megveszik s a Bayreuth-ezredet tönkre verik; nagy öldöklés, égetés, pusztítás mindenfelé. — A dúlások igazolatnak; Ocskay »a tűz fejedelme« s »Rákóczi villáma.« — Star-	

hemberg Lipótvárát fölmenti; Forgách és Ocskay általjönnek a Fehérhegyeken. — Ocskayék Starhemberget Pozsonyig csípdezik. — A hadak téli elhelyezése; Forgách helyett Eszterházy Antal lesz vezénylő-tábornok. Ocskay Szomolyán körül; ezredének reductiója 81

ÖTÖDIK FEJEZET. Ocskay a Fehérhegyekből Trencsény és Morva felé vígyáz, (1707.) s Morvába betör. — Meggyűjti az ausztriai és dévényi malmokat s a pozsonyi hídra ereszti alá. Starhemberg megsegíti Lipótvárt; Ocskay Szakolezától újra beüt Morvába, Bokros Ausztriába; adót vetnek ki, hódoltatnak. — A császáriak hadi tervei; Starhembergnek ismét sikerül Lipótvárát őrsgéggel, éléssel fölfrissíteni; erődítményeket emel a Vágvonalon. — Ocskay a cs. kegyelmet visszautasítja, s Morva felé csapdoz; Ebeczky Nagy-Magyarnál megveri a Hannover-ezredet. — Ocskay felkölti a Fehérhegyek lakóit; Starhemberg nem bírja őt meglepni: de Sasvárbá, Szakolezára őrseget vet, Detreköt, Élesköt, Szomolyánt stb. megveszi. — Ezalatt Ocskay mögéje kerül, és Sasvárnál tönkre veri a híres Steinville-ezredet nagy győzelemmel; Starhemberg bosszújában a Fehérhegyek falvait s Ocskay kastélyát égeti, dúlatja. Ocskay a sztropkói uradalmat kapja jutalmul Rákóczitól. 99

HATODIK FEJEZET. A katonaság hazaszéledése. Eszterházy Hatan tájára menván Rabutin elé, a fővezényletet a Vág mellékén Starhemberg ellen Ocskayra bizza; Ocskay hét lovas-ezred és egy gyalog-dandár fölött parancsnokol. — Starhemberg a Vág-vonal erődítését folytatja, majd Nyitra vívásához kezd: de Bottyánnak Sopronytúl Bécs tájára való betörése következtében visszavonulni kénytelen. — Ocskay Starhemberget Szeredig üldözi, majd beüt Morvába; Eszterházy visszaérkezik. — A magyarok Szeredvárát lövetik, Csáky Nagy-Szombatot szorongatja, s Ocskay megint Morvában jár; Starhemberg a Dunántúlról kénytelen visszatérni Szeredhez. — Ocskay öt lovas-ezreddel Vág-Újhelynél fog állást. Starhemberg Guido hármás védvonala. Viard tbk. Ocskayt Vág-Újhelytől hátrább tolja, Bánhoz; de ez Beczkó városát megveszi, azután szabadságot nyer és Sztropkóra utazik, s a fejedelemtől udvarol Sáros-Patakon. — Rákóczi dícsérete Ocskayról. Bercsényi kárhóztatja Eszterházy hadviselését és személyesen megy a Vág felé, új rendbe hozza a dolgokat; Bottyánt tervezi vezénylő-tábornokul Eszterházy helyett; a visszatérő Ocskayt útastítja. — A hadak téli elhelyezése a Vágvonalon; az Ocskay-, Perényi-, Ebeczky és Balogh-dandárok; Bottyán megérkeztéig Andrássy Pál és István vezényelnek; császári részről is parancsnokváltozás. — Starhemberg Miksa Szeredtől átcsap Tapolcsányig, de visszautzik és jól megszabdadják. Ocskay Beczkó városát másodszer is rohammal megveszi, (1708.); a németek hátrább húzódnak. — Ocskay a téli szállásokon; zsarolásai. 131

Lap.

HETEDIK FEJEZET. Császári részről Pálffy ideiglenes főparancsnok. Andrassy Istvánnal Ocskay paczkázik : de megérkezik Dunántúlról Bottyán, kemény rendet szab ; Starhemberg Miksát hadvonalai mögött elfogatván, Nyitrára viteti. — A kurucz dandárok létszáma ; Ocskay erősbítettik ; Puchóhoz száll, megvívja a lisszai határsánczokat és bekalandoz Morvába. — Viard 3000 lovassal Trencsényt és Illavát megsegíti. A kuruczok hadfelosztása a Vág vidékén, a két hadosztály s hat dandár. Ocskay a Vágon túl a morva és sziléziai széleken foglal állást s Vág-Beszterczére telepedik. — Révay hajdúit Pruszkán meglepi Viard, de Ocskay elül visszatér Újhelyre ; Ocskay betör Morvába s 600 embert levágat, Bottyán pedig a Vágon és Fehérhegyeken át Ausztriába küldözi száguldóit. — Pálffy Heister váltja föl ; Viard átsap a Vágon, de Csajághy visszapuskázza. Ocskay 3000 emberrel berohan Morvába, Kremsier felé ; sarczol, hódoltat. Ebeczky Stomfánál két század labanczot levágat. — Ocskay ismét, még nagyobb erővel, 5—6000 emberrel tör be Morvába, Wsetin várát rohammal megvívja, 700 embert lekonzol s rabúl ejt, öt zászlót nyer, és roppant zsákmánnyal tér haza ; sok morvai helység meghódol ; a foglyokon Révay hajdúit váltja ki. — Ocskay most áll pályájának zenithjén ; igen kemény kurucznak mutatja magát, s az elpártolt b. Pongráczot élesen kárhoztatja. 169

NYOLCZADIK FEJEZET. Hadelhelyezések, tavaszi füvellő-táborok ; a nagy-bossányi hadi tanács határozványai. Bottyán tbk intézkedései : a karvai sáncz, a surányi tábor, a hídkészíttetés ; értekezletei Ocskayval és a dandárnokokkal. — Heister a Vágontúlról a Csallóközbe vonja hadait ; Nagy-Szombat, Modor, Bazin, Szent-György Bottyánnak hódolnak ; Bottyán hidat vettet Sók-nál a Vágon s Pozsonyt fenyegeti, Szered, Séllye ostromát tervezi és Vág-Újhely sánczai közül kicsalja Viardot, ki Morvába húzódik vissza. — Ocskay Trencsényt, Vág-Újhelyt, Lipótvárát körülzárolja, a Fehérhegyen túli földet visszafoglalja, és Vág-Újhely ostromát igen sürgeti. — Bottyán és Heister csatározásai ; Ocskay Verbótól Ausztriába és Morvába portyáztat Viard ellen ; *már ekkor gyanú merül föl ellene Vág-Újhely ostroma miatt.* — Rákóczi Bottyánnak ad igazat Ocskay ellenében, s inkább helyesli Séllye és Szered, mint Újhely ostromát. — Ocskay Viardra akar menni Morvában, s hadat kér ; Morvánkánál hidat épít a Vágon ; Barsenville hadmérnök megkémleli Vág-Újhely erődítményeit ; Rákóczi ezek helyett a Csallóközben akar próbálni. — Ocskay beüt Morvába, Viard Barad alól Hradistyába menekül előre ; Ocskay Wessely és Szakolca felé kanyarodva, Brezován át Verbóhoz, majd Viard közelgését hallván, a morvánkai hídhöz száll vissza, és segílyt kér. — Bottyán portyázói a Csallóközön, Gúta, Nagy-Magyar, Séllye, Szered és Pozsony alatt ; Dévényt fölvereti, Thú-

- róczyval Stomfánál fogat állást, s Pozsonyt, Szomolyánt és Detreköt szorongattatja. — Általános hadi rendelkezések. 188
- KILENCZEDIK FEJEZET.** Rákóczi Érsek-Újvártt; haditanácsok tartatnak; a sziléziai hadjárat terve; kémszemlék; a karvai sáncz; a fejedelem Bánkához, majd Verbóhoz száll; ismételt zajos haditanácsok. Pekry és Ocskay válogatott hadosztálylyal Viard fölverésére Morvába küldetnek. — Újabb kémszemle Vág-Újhely ellen; a Pekry-Ocskayféle morvai expeditió részletes története; a haderők, az utasítások, az indulás, az előnyomulás. — Csejte vára megvétetik; Heister kiindul a Csallóközből Viard segítségére; Ocskayék Viardot keresik, ez előjön, Strázniczánál csatáznak; a visszavonulás Brezováig; a hadak lehangoltatása. 219
- TIZEDIK FEJEZET.** Újabb hadi tanácskozások Brezován. Trencsény ostroma elhatároztatik; indulás ezen vár alá; Ocskay Szalayval hátrahagyatik Bottyán tbk. osztályához. Viard és Heister mozgólatai Morvából Trencsény felé. — A trencsényi szerencsétlen ütközet (1708. aug. 3.) méltatása és következményei. — *Ocskayt gr. Pálffy tbk. Pýber püspök által tiltkon a császár pártjának megnyeri.* — A fejedelem menekülése a harcztérről; Bottyán tbk. eléje siet és a győztes ellenség föltartóztatását átveszi; hadi intézkedések; Bottyán buzgó tevékenysége, erőfeszítései; Ocskaynak zavart viselete, gyanús vonakodása, heverése. — Bottyán lelkesítő példái, Eszterházy betörései Bécs tájára. Heister Verebélytől, Nyitrától visszafordul; a dán segélyhad Pozsonyhoz érkezik. — Ocskay Lietava, Zsolna táján kószál; Bottyán panaszt, Ottlők épen vádat emel ellene, megsejtvén árulási szándokát. Rákóczi vizsgálatot rendel titokban Ocskay s Pýber ellen; Bottyán hírt vesz az árulásról, de mást ér gyanúja. — Ocskay levelei- és álment-ségeivel eláztatja Bercsényit; miért késik az árulás végrehajtásával? A »Rákóczi-nóta« elsiratja őt. A csillag hulló-félben. 251
- TIZENEGYEDIK FEJEZET.** Bercsényi intézkedései; Ocskayt Trencsényből Bajmóczhoz, Nyitrához rendeli. Ottlők újabb gyanúi; már Bercsényi sem egészen bízik Ocskayban, de elfogatni őt mégsem engedi. — Ocskaynak újabb hazug és áltató levelei; Ottlők nem tágit a gyanútól, Ocskaynak lelkére beszél. — Heister egy rész hadaival átkel a Dunán, a más részszel Pálffy Nyitra alá indul; Bottyán működése ellene és Újvár körül. — Ottlők, Ocskay, Pýber László; a két utóbbinak gonosz szándékai, ravasz színésők, levelezéseik; Bercsényi gyanúja Ocskay ellen megint csillagpól s Rákóczi is kezd megnyugodni; csak Ottlők nem nyugszik, figyelemmel kíséri Ocskayt, s ez által némileg gátolja árulásának kiterjedését. 276
- TIZENKETTEDIK FEJEZET.** Nyitra ostroma és megvétele. Ocskay és Pýber munkához látnak; Ottlők újabb jelentései; Ocskaynak utolsó hazug levelei Bercsényihez. Az árulás elül elosont két tisz

Lap.

és néhány közcitéz hírt visz Bottyánnak; Bercsényi elámúl, de némileg még mindig kétkedik. — *Ocskay 1708. aug. 28-án Pereszlénynél elárulja s Pálffy hadai közvézeti ezredét.* Az árulás tragédiája; Bokros Pál és 2—300 huszár keresztülvágja magát s tovamenekül, a többi körülfogatván, hűségesküre kényszerítetik. — *Ocskay mint cs. ezredes;* Bottyánt, Bercsényit el akarja fogni, Érsek-Újvárt föladásra bírní; Nagy-Tapolcsány várát árú-lással elfoglalja, Zay-Ugrócz s Bajmócznál kudarczot vall. — Bevonúl a nyitrai cs. táborba; az új labanczok hangúlatá. Bercsényi pátenst ad ki Ocskay ellen, s kegyelmet hirdet az elárúltaknak, kik sürűen szökdösnek is vissza; Blasskovich veresége. — Ocskay Bottyánt nem foghatja el. 297

TIZENHARMADIK FEJEZET. Az Ocskay árúlása folytán keletkezett első megdöbbenés és zűrzavar a felső vármegyékben. Az érsek-újvári őrség rendíthetlensége s fölbuzdulása; Ocskaynak csábító és hamisan vádoló, hamisan esküvő levele Berthótý Istvánhoz. — Az újváriak példájára Bottyán, Csáky, Ebeczky, Babócsay s az egész tábor újra hűséget esküsznek a hazához, s bosszút lihegnek Ocskay ellen. — Beleznay Ocskaynak rablott kincseit elnyeri és labanczaiból jól levág; a közöröm e felett. Ocskay ezrede Bokros Pálnak adományoztatván, újra szerveztetik. — Ocskaynak becsülete végkép elvesz, a németek is csak »selmá«-nak hívják; sztropkói jószágát Babócsay kapja; e jószág leírása. 325

TIZENEGYEDIK FEJEZET. Pálffy visszavonúl a Vághoz; Ocskay kísérlete Újvár alatt meghiusúl; Liptó, Trencsény, Túrócz is ébredez; Bokros ezrede szaporódik; Nyitra vármegye újra kuruczczá lesz. — Ocskay Bécsben jár; labanczait Vajda András ezredes Szakolcza előtt fölveri, levagdalja; a Fehérhegyek lakóinak hangúlatá e pribékek ellen. — Ocskay megint ír Érsek-Újvárba; Berthótý válasz helyett Ocskay elfogott pribékjeit fölakasztatja. — Dunántúl a kuruczok győznek, a rácz és horvát tábort tönkre verik, Bezeredy árúlását elfojtják; Heister ezek miatt visszavonúl Győr és Komárom ágyúí alá. — Mennyi embert árúlt el Ocskay, s hány pribéke maradt? Heister nem helyesli, hogy Ocskay cs. ezredesi rangot nyert; példájára a német tiszték a hitszegőt megvetik, nincsen köztük semmi becsülete; a magyarok közt csúfos hírek keringnek róla s bosszút és átkot kiált ellene mindenki. — Ocskay példája után mások is gyanúba vétetnek, de ártatlanságuk csakhamar kiderül. 353

TIZENÖTÖDIK FEJEZET. Hadműködések az északnyugoti vármegyékben; Paur beüt Morvába, Réthey átkel a Fehérhegyen. — Heister Érsek-Újvárt ostrom alá veszi s keményen bombázza; Berthótý az őrséggel hűsileg ellentáll. Ocskay 600 lovassal hiába jár a Fehérhegyekben Rétheyék után; Vág-Újhely környékét sem bírja insurgáltatni, sőt Lipótvár alá szoríttatik. — Ebeczky

Nyitránál jól megszorítja és csaknem elfogja Ocskayt; kölcsönös csatározások; Pálffy Bokros Pált Nagy-Tapolcsányánál fölveri, Ocskay a foglyokon rútol kegyetlenkedik; Tapolcsány városát és az elefánti klastromot fölprédálják. — Ottlők Trencsényben és a határszéleken; b. Szúnyogh Gáspárt Ocskay dolga miatt őrizet alatt küldi Rákóczihoz. 384

TIZENHATODIK FEJEZET. Bercsényi működése Pálffy és Heister ellen; Heister táborát mindennap csapdozzák; Pálffy visszahúzódik Érsek-Újvár alá, honnét oct. 11-kén szégyent vallva szállanak el a császáriak, s Újvár felszabadul; néhány részlet az újvári ostromból. — A császár tábora a bányavárosok felé indul; Bercsényi Ebeczkyvel, Rétheyvel stb. harczol ellenök; Ocskay »nyelvel,« hogy ő fogja el Bercsényit. — Bottyán a császáriak háta mögé kerülve, Újvárhoz majd Pozsonyig nyomul; Galánthát megveszi, Újvárt romlásaiból megépítteti s élelemmel mindenfelől megrakja. — A bányavidék védelme; Bercsényi és Ottlők; Ocskay megint egy foglyot lő agyon sajátkezüleg; Korponát és Zólymot Andrássy György porrá égetteti; Heister brutális fenyegetései; Ocskay üzen a kuruczokhoz, s csábítja testvérét és Elek Zsigmondot. — Heister a bányavárosokat keményen megsarczolván, Selmecezt, Körmöczöt, Beszterczét s a felső Garamvonalat megszállja; Steinville tbkt a Nyitra-völgyi kastélyokba küldi. — Bottyán Cusani tbktól Heister bányavidéki prédáját elnyeri; Heister dühében négy foglyot megcsonkíttat és Bottyánt durván fenyegeti; a barbarizmus visszatoroltatik s kemény válaszlát. — Heister téli szállásokra: falak, sánczok közé helyezvén hadait, elballag Bécsbe. 408

TIZENHETEDIK FEJEZET. Pálffy Ocskayval Bajmócz alá megy; Ottlők védelmi intézkedései. Bajmócz vára vitézi ótalom után, az árok lecsapolása miatt kaput tár; Ocskay az elbocsátott várparancsnokot a szerződés ellenére kiraboltatja. — A Facskó-hegyszorulat megostromlása; Thúróczy labanczczá lesz, minek következtében Zsolna és utána Budatin elesik. — Pálffy Túróc-megyét meghódítja; a kuruczok Liptót és Árvát elsánczolják s trencsényi váraikat védik. Ocskay Lietavát hazugsággal, ijesztéssel és vesztegetéssel akarja megvenni, de hasztalan; a magyarok beportyázanak Trencsénybe és Túrócba. — Kurucz hadvonalak a bányavárosok alatt; Heister alájó Bécsből. Lednicze, Lietava és Óvár végtére meghódnak. Ocskay katonái 1708. végeig majdnem mind visszaszöknek a kuruczokhoz. 439

TIZENNYOLCZADIK FEJEZET. Heister megsegíti a bányavárosokat; combinált hadjáratot tervez Árva, Liptó elfoglalására. — A kuruczok hadműködései és tervei; Bottyán gyalogságot kíván a bányavárosok és Steinville megtámadására. Csatározások 1709. január elején; Károlyi Sándor förendeltetik; Eszterházy utasítá-

sai ; a tél iszonyú keménysége sokat meggátol. — Pálffy, — Ebergényi, Viard, Tollet tbkokkal, Ocskay-, Ebermont- és Thúróczyval — háromfelől megtámadja a kurucok árvai és lipai sánczeit ; a Czelder Orbán által vezetett vitézi védelem ; a rettentő hideg miatt a kurucok nem tarthatják soká a sánczokat, de Pálffynak is sok katonája fagy el. — A magyarok Liptóból Szepes széleire szorúlnak ; Árva-vára ellent áll, ostromzároltatik ; Lubomirszky Tivadar hg., a szepesi hűbérúr, a császáriak felé hajol, Ocskay alkudozik vele. Lubomirszky Czeldert hiába csábítja. 473

TIZENKILENCZEDIK FEJEZET. Csatározás a bányavárosoktól délre és Zólyom, Besztercze körül ; Besztercebányát a kurucok körülzárolják ; Heister Viardot Liptóból segélyül visszahívja s a divényi szoroson átűzi Csajághyt. — Ocskay a lipai és árvai nemeséget Beszterczére kíséri Heisterhez ; a császáriak keményen sarchozlják az elfoglalt vármegyéket ; Pálffy Árva-várát szorongatja. Szepesben a kurucz szaporodik ; csatározások Liptóban ; kísérletek Árva-vára fölmentésére ; a császáriak megszállják a batizfalvi kastélyt, de megint kiszorítatnak. — Heister Ocskayt Bécsbe rendeli ; fogadtatása az udvarnál, nagy ígéretei ; tetemes pénzt kap hadak fogadására ; a bécsi nép kíváncsian bámulja »*Rákóczi vil-lámá*«-t. Ocskay visszatér és újonczozni, toborzani kezd. — Károlyi és Bottyán Nyitraig, Tapolcsányig csapdoznak s Újvárt élelmezik. Árva-vára végre april hóban capitulál ; hg. Lubomirszky György, a szondeczki, 4000 emberrel a császár szolgálatába szegődik ; e tény jelentősége. 499

HUSZADIK FEJEZET. A kurucok gyalogságukat 12,000-el szaporítják ; ezek fölfegyverzése. Bottyán és Károlyi másodszor is megrakják Érsek-Újvárt, s Pozsonyig és Trencsényig száguldoznak. — Ocskay új katonái sűrűn szöknek Újvárba, még tiszteik is. A Fehérhegyek lakói fegyvert fognak ; Jávorka Ádám és Madszelnik Márton guerilla-expeditiói ; becsapnak Ausztriába, stb. — Rabok kicserélése és szökevények ügye. A császáriak az alsó Garam-vonalat is meg akarják szállani, Mocsonokon és Suránynál sánczolnak, de innét kiveretnek. Bottyán Léva-várát elhanyagolja, Zselíznél hidat vet a Garamon ; a németek itt később nagy sánczot emelnek s Párkánynál hídfőt. — A császáriak zselízi erődített tábora ; Heister Dunántúl, Pálffy a bányavidékeken vezényel ; Liptót és Selmeczet elsánczolják a németek s Zólyom-várát építik. Bottyán a zselízi tábor és sáncz ellen ; a kurucok tompai, viski tábora. — Pálffy Zselízhez érkezik ; Bottyánt Eszterházy Dániel váltja föl Szécsényben. 526

HUSZONEGYEDIK FEJEZET. A kurucok Árvába portyáznak s Turdosínnál győznek ; Ocskay Árvában ; katonáinak hangulata. Pálffy Ocskayt magához rendeli ; Kolinovics téves állítása. — Pálffy hadainak létszáma és elhelyezése ; Bercesényi hadainak lét-

- száma és elhelyezése. Hadászati combinatiók s előnyök és hátrányok; a kuruczok osztálytábornokai. 554
- HUSZONKETTEDIK FEJEZET.** Bercsényi tervei. A támadás Breznóbánya és Liptó ellen; ennek részletes előkészítése; az új gyalogság. A fejedelem Ocskayról és Babócsayról. — A liptai próba; a sánczok megvétele, levonása, veszedelme; Pálffy segélyre indul; Czelderék megharcoznak Viarddal. Csáky s Andrassy túlvátozása s visszavonulása; vizsgálat Csáky ellen; a fejedelem méltó haragja. — Lubomirsky. 578
- HUSZONHARMADIK FEJEZET.** Pálffy Balogh István fölverésére Divényhez küldi Ocskayt. Gács nem hajol. A császáriak Árvából, Liptóból Rózsahegyhez húzódnak, Viard visszatér Pálffyhoz; a kuruczok Breznót fenyegetik. — Az érsek-újváriak Mocsonoknál győznek s száguldva járnak széjjel. Ebeczky Zselizt szorongatja, majd Ocskayt fölverni indul. Pálffy kicsap Fülekre; Ocskay hányavetisége; Füleket (a kolostort is) fölprédáltatja. — Bercsényi a hadakat összevonván, Pálffyra készül; ez sietve vonul vissza előle Zólyomba, s eltorlaszoltatja a fűrési szorost. — Bercsényi a gyalogot Breznónak küldi, a lovast fel Pozsony és Morvaország felé; Liptóba is portyáztat. — Balogh István Újvárba megy. Réthey és Vajda expedíciója Túrócza, Trencsénybe; Maszelnik Árvában; Rétheyék Bicsén Ocskay ezredében nagy kárt tesznek. — Az újváriak Nyitra, Pozsony-vármegyét előzőnlük s gabonával töltik meg erősségüket. — Berthóty a labancz foglyokat fenyegeti; a császáriak kegyetlenkedései a kurucz rabokon; Eszterházy visszatorlást kíván. 609
- HUSZONNEGYESIK FEJEZET.** Bercsényi Zólyomban Pálffyt, Liptóban Ebergényit sarkalja; Ebeczky és Csajághy bemennek Újvárba. Ocskay kifecsegi a császáriak hadi terveit; Bercsényi erre a Szepesség védelmét előkészíti, Árvába, Liptóba sűrűen portyáztat s Beszterczéig hódítja Zólyom-vármegyét. — Ocskay ezrede; liptai csatározások. Heister segélyül küldi Zselizhez Savoyai Eugen dragonyosait. — Bercsényi elégtelen tábornokaival és Bottyánt sóhajtja. Bottyán a Duna mellett; Bottyán halála. — Hadműködések Zseliz környékén; az újváriak oct. 4-kén Croix tbkot a Savoyi-ezreddel stb. Csápornál megverik; Berthóty István meghal, Csajághy lesz újvári parancsnok. 648
- HUSZONÖTÖDIK FEJEZET.** Bercsényi hadi intézkedései; Eszterházy Dániel, Károlyi. Heister általjő a Dunán s Pálffyval egyesül; a császári hadi-tanács megállapodásai. — Heister Szécsényhez, Losoncchoz nyomul, Ebeczky csatározik vele. Gács ostroma s bukása. A kurucz hadak szélednek, hadrendjök összezavarodik; Károlyi feljő és gyorsan rendet csinál. — Ocskay Losonczon; szanaszét prédál. A kuruczok gyalogsággal megrakják Murányt, Lőcsét, Kézmárkot. — A pestis iszonyú pusztításai és káros hatása. . . . 681

Lap.

HUSZONHATODIK FEJEZET. Bokros Pál a lengyel széleken. Lubomirszky Tivadar hg. is a császárnak árúlja hadait. — Csajághy Érsek-Újvárbán. Az újváriak hasznos és győztes kiszárguldozásai. Viszont Viard Ocskayval Gömörben barangol, de hatvani szándékát Eszterházy megghiúsítja. — A magyarok Eger-várát élelmezik, a németek Rozsnyót megszállják. Ocskay Putnokig kalandoz. — Heister Lőcse alatt; a város és Czelder vitézül ellent áll. Károlyi, Palocsay, Bokros, Paur stb. Szepesben, Sárosban. Lubomirszky T. egyesül Heisterrel, de Lőcsét ő sem csábíthatja el. — Lőcse alól Heister tágujni kénytelen. Ocskay pribékjei a Szepességen. A németek Szomolnokot, Remetét sánczolják. — Ocskay régi ezrede kié lesz? Rákóczi lengyel segédhadai. Eszterházy Antal általtjő Dunántúlról; erős készülődések. Ocskay (1709. végén) családjához tér Vág-Újhelybe; *fátuma közeleg.* 704

HUSZONHETEDIK FEJEZET. Ocskay családí kastélyában Ocskón. Jávorka Ádám kiindúl érette Újvárból; Jávorka jellemzése; Szluha Ferencz tréfája. — Ocskay vad tivornyázása Verbón; Jávorka álruhában megkoldúlja, azután Ocskónál (1710. január 1-jén) reátámad, megsebzí és *elfogja őt.* — Ocskayt Újvár felé viszik. Csábítja és meg akarja vesztegetni Jávorkát s társait. Jávorka jan. 2-kán szerencsésen beérkezik Ocskayval Újvárba. — Nagy riadal és a várórségnek verbozzút kívánó lázongása Érsek-Újvárbán. »*Isten-hozott császár madara!*« 728

HUSZONNYOLCZADIK FEJEZET. Ocskay kihallgatási jegyzőkönyve; orczátlan és hazug mentségei, erkölcsi romlottsága. Elcsüszí a császárt, újból kuruczczá akar lenni, de visszautasíttatik. — Az újvári katonaság jan. 3-ika reggelén ismét fölzendül. A vésztorvényszék összeül. A népnek alig lehet már ellentállani; fegyverrel fenyegetődzenek. — Ocskay karóba vonatásra ítéltetik. Testvére könyörgéseire az ítéletet Csajághy pallosra enyhíti. Ocskay Rákóczi hívének vallja magát újra, nagy szolgálatokat ígér, — mindhiába. Végrendeletet tesz; búcsúzik öcscsétől. — Ocskay a nép előtt is megtagadja a császárt. Állandóságra, hívségre inti a katonaságot; tanuljanak példáján! *Lefejezik*, a hóhér ötször vág hozzája; fejét a bástyán karóba tüzik. Népballada keletkezik róla. A Mária-kép vézése (?) — Tiszti bizonyítvány Ocskay László haláláról. 743

HUSZONKILENCZEDIK FEJEZET. Ocskay véres bukásának következményei. Neje Pozsonyban, Bécsben. Pálffy, a cs. k. főhaditanács és Heister visszatorlórással fenyegetődzenek. Jegyzékváltás Szluha és Romeisen között. — Eszterházy Antal Érsek-Újvárba érkezik, Csajághy elfogatását *nem* Ocskay halála okozá. Rákóczi és Bercesényi nézete Ocskay kivégeztetéséről. Szluha újabb, tiltakozó jegyzéke. — Heister parancsára Ocskay haláláért Fodor dandárnok, Bolfort ezredes, Palkovich hadbiztos és még hét más kurucz rab Győrött, Magyar-Óvártt kivégeztetik; Fodor nemes halála, jelleme. 767

HARMINCZADIK FEJEZET. Miként indokolják e kivégzéseket a császáriak? — A győri magyar rabok kérvénye Bercsényihez. Bruckenthal levele Szluhához, s ennek válasza. — Szluha Romeisennek tudtára adja, hogy Eszterházy Fodorékért megtorlást fog tétetni a császári foglyokon. — Lutzenkirchen Szluhához. Szluha válaszában tüzetesen indokolja Ocskay kivégeztetésének jogos voltát. — Bercsényi válasza a cs. k. főhaditanácshoz Ocskay és Fodorék ügyében. — Szluha Rákóczihoz, a megtorlás és rabtisztek iránt. Rákóczi Fodorék halálának megbosszulását megengedi. Válasza Eszterházyhoz, utasítása Bercsényihez. — Végrehajtatott-e a visszatorlás, és kik valának az áldozatok? — Végző reflexiók Ocskayról.	786
<i>Pótlékul</i>	814